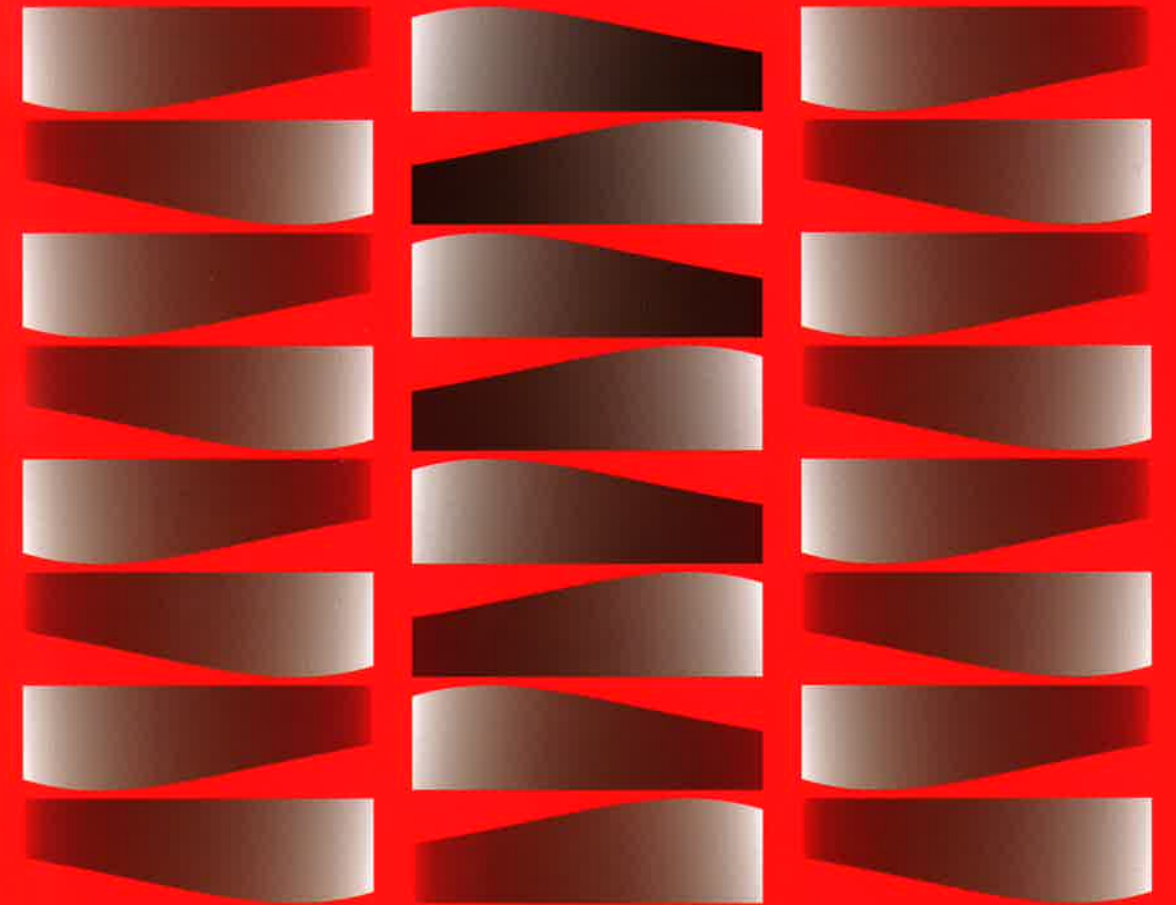

STUDIA SCIENTIFICA
FACULTATIS PAEDAGOGICAE
UNIVERSITAS CATHOLICA RUŽOMBEROK

/3/ 2014
ročník XIII.

KATOLÍCKA UNIVERZITA V RUŽOMBERKU

STUDIA SCIENTIFICA
FACULTATIS PAEDAGOGICAE
UNIVERSITAS CATHOLICA RUŽOMBEROK

Ružomberok 2014

STUDIA SCIENTIFICA FACULTATIS PAEDAGOGICAE
UNIVERSITAS CATHOLICA RUŽOMBEROK
Číslo 3, r. 2014, ročník XIII.
Vychádza 5-krát do roka

Šéfredaktor: doc. PaedDr. Tomáš Jablonský, PhD., m. prof. KU

Edičná rada:

doc. PaedDr. Tomáš Jablonský, PhD., m. prof. KU
prof. PhDr. ThDr. Amantius Akimjak, PhD.
prof. dr. hab. Stanislaw Juszczyk, PhD.
prof. PaedDr. ThDr. Jozef Leščinský, PhD.
prof. dr. hab. Adam Stankowski, PhD.
doc. PhDr. PaedDr. Miroslav Gejdoš, PhD.
doc. PhDr. Daniela Kolibová, CSc.
doc. ThLic. PaedDr. Alojz Kostelanský, PhD.
doc. PhDr. Antónia Tisovičová, PhD., m. prof. KU
PhDr. Gabriela Šarníková, PhD.
Dott. Dušan Kováč-Petrovský, PhD.

Obálka: doc. akad. mal. Pavol Rusko, ArtD.
Jazyková úprava: PaedDr. Oľga Drobná, PhD.
Sadzba: Mgr. Lucia Griešová, PhD.

EV 4416/11

Katolícka univerzita v Ružomberku
© VERBUM - vydavateľstvo KU
Hrabovská cesta 5512/1A
034 01 Ružomberok

IČO: 37-801-279

ISSN 1336-2232

Obsah

Predhovor.....	7
K nedožitým 80. narodeninám prof. RNDr. Michala Zaťka, CSc.	
Zora Machová, Milan Trizna, Rudolf Novodomec	11
Populácia Slovenska z pohľadu ostatného cenzu	
(vybrané znaky štruktúry obyvateľstva)	
Miloš Bačík	17
Vývoj českej zemědělské politiky směrem k přijetí modelu multifunkčního zemědělství	
Jiří Hrabák	36
Starnutie obyvateľstva európskych populácií	
Marcela Káčerová, Jana Ondačková, Jozef Mládek	44
Využitie historických prameňov pri štúdiu klímy	
a hydrometeorologických extrémov na Slovensku	
Marián Melo, Katarína Melová, Dajana Bernáthová, Cyntia Dujsíková ...	55
Gated communities - prípadová štúdia mesta Bratislava	
Miriám Miláčková, Alena Rochovská	69
Regionálne povedomie a identita regiónu ako premenné	
v rámci procesu inštitucionalizácie regiónu	
Richard Nikischer.....	83
Religiózna štruktúra populácie Slovenska a Česka: špecifiká a rozdiely	
Dagmar Popjaková	92
Rekreačný potenciál vidieckych obcí okresu Liptovský Mikuláš	
a jeho využitie pre vidiecky cestovný ruch	
Iveta Rakytová	103
Zmeny druhej štruktúry krajiny v Demänovskej doline	
Ivana Tomčíková.....	125
Autori príspevkov.....	135

- MIKOVÁ, K., PAULÍKOVÁ, M., PAULÍNIOVÁ, Z.: *Verejné priestory*. [online]. [2010]. [citované 2013-01-12]. Dostupné na : http://www.ckopolis.sk/stranka_data/subory/publikacie-vyrocky/verejne-priestory-brozura.pdf
- POKORNÝ, J.: Vychytené lokality Bratislavy - Záhorská Bystrica. In : Grand Residence. [online]. [2013]. [Citované 2013-01-12]. Dostupné na : <http://www.grandresidence.sk/developer/zahorska-bystrica/>
- POW, C. P.: Securing the “civilised enclaves”: gated communities and the moral geographies of exclusion in (post-) socialist Shanghai’, *Urban Studies*, 2007, roč. 44, s. 1539–58.
- ROCHOVSKÁ, A., MILÁČKOVÁ, M.: 2012. *Uzavreté komunity – nová forma rezidenčných priestorov v postsocialistickom meste*. *Geographia Cassoviensis*, roč. 6, č. 2, s. 165 - 175, ISSN 1337-6748.
- SALCEDO, R., TORRES, A.: Gated Communities in Santiago: Wall or Frontier? *International Journal of Urban and Regional Research*, 2004, roč. 28, č. 1, s. 27 - 44.
- SŠÚ: *Trvale obývané byty podľa druhu budovy, podľa obdobia výstavby a kategórie bytu*: podľa OBCE a ZSJ 2001. Bratislava, 2001, Slovenský štatistický úrad.
- SŠÚ: *Zamestnanie, nezamestnanosť, úroveň vzdelania, etnicita*: podľa výsledkov sčítania obyvateľov, domov a bytov 2001. Bratislava, 2001, Slovenský štatistický úrad.
- SŠÚ: *Trvale obývané byty podľa druhu budovy, podľa obdobia výstavby a kategórie bytu*: podľa OBCE a ZSJ 2011. Bratislava, 2011, Slovenský štatistický úrad.
- SŠÚ: *Zamestnanie, nezamestnanosť, úroveň vzdelania, etnicita*: podľa výsledkov sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011. Bratislava, 2011 Slovenský štatistický úrad.
- WEBSTER, C: Property rights and the public realm: gates, green belts, and Gemeinschaft. *Environment and Planning B: Planning and Design*, 2002, roč. 29, s. 397 - 412.

Recenzent: PaedDr. Iveta Rakytová, PhD.

Regionálne povedomie a identita regiónu ako premenné v rámci procesu inštitucionalizácie regiónu

Regional consciousness and regional identity as variables in the process of institutionalization of the region

Richard Nikischer

Abstract

Finnish constructivist geographer Anssi Paasi distinguishes within his concept of regional identity its two basic dimensions - regional identity of the inhabitants, in other words regional consciousness, and identity of the region. If we perceive regions as social constructions, the identities of the regions are simultaneously products and sources of the regional identities of the inhabitants and vice versa. Link between regional consciousness and identity of the region translates into the so-called institutionalization of the region, which is basically the process of formation, transformation and extinction of the region as an element of social organization of space.

Key words: institutionalization of the region, regional consciousness, identity of the region.

Teória inštitucionalizácie regiónov, ktorú vytvoril fínsky geograf Anssi Paasi v druhej polovici 80. rokov minulého storočia (pozri Paasi 1986), úzko nadväzuje na dnes už pomerne rozšírený (no stále často nepochopený) koncept regionálnej identity. Správne pochopenie Paasiho postoja k inštitucionalizácii regiónov preto vyžaduje spoznanie konceptu regionálnej identity v tej podobe, v akej ho vidí Paasi vo svojom koncepte dimenzií regionálnej identity (Paasi 1986, 2002, 2009). V prvom rade rozlišuje jej dve základné dimenzie – *regionálnu identitu obyvateľov* (inak povedané *regionálne povedomie*) a *identitu regiónu*. Rozlíšenie týchto dimenzií je do istej miery podmienené ambivalenciou samotného konceptu identity, ktorý v sebe zahŕňa odkaz na jednotu i diverzitu zároveň (Martin 1995, Jenkins 2008, Nikischer 2013a). Inštitucionalizácia regiónov potom predstavuje zmenu, dynamiku vo vnútornej i vonkajšej jednote a diverzite jednotiek spoločenskej organizácie priestoru, ktorá sa v praxi prejavuje zmenami v regionálnej (i teritoriálnej) štruktúre sveta.

Prvú dimenziu regionálnej identity – regionálne povedomie, Paasi chápe ako mnohomierkovú identifikáciu ľudí s tými inštitucionálnymi praktikami, diskurzom a symbolikou, ktoré sú vyjadrením „štruktúr očakávaní“, inštitucionalizovanými ako súčasť procesu, ktorý nazývame „región“ (Paasi 2003 In : Nikischer 2013b). Konštatovanie, že regionálne povedomie predstavuje „mnohomierkovú identifikáciu“, vypovedá o zložitej povahe regionálnej identity každého jednotlivca, ktorý sa spravidla identifikuje s väčším počtom regiónov (aj keď s každým v inej miere). Regionálne povedomie človeka je teda zložitým komplexom multimierkovej identifikácie s rôznymi inštitucionalizovanými priestorovými jednotkami. Zložitú povahu regionálneho povedomia danej osoby možno vyjadriť aj prostredníctvom anglického výrazu „multiple regional identities“.¹ Jednoducho, každý človek si počas svojej životnej cesty vybuduje vzťah k rozličným regiónom na rôznych (alebo aj na tých istých) geografických úrovniach.²

Paasi vo svojej definícii regionálneho povedomia hovorí aj o inštitucionalizovaných praktikách, diskurze a symbolike, čo jasne vypovedá

¹ Ako vyjadrenie zložitej povahy sociálnych (kolektívnych, skupinových) identít jednotlivcov sa často používa výraz „multiple identities“ (pozri napr. Carl 2003; Jones, Kim, Skendall 2012; Verkuyten, Thijs, Stevens 2012), ktorý zdôrazňuje skutočnosť, že každý z nás je v danom momente príslušníkom množstva rôznych sociálnych skupín, vytváraných na základe pestrej škály kategorizačných kritérií (rasa, etnicita, pohlavie, zdravotný stav, farba očí, IQ, profesia a pod.). Komplexne zadefinovať sociálnu pozíciu človeka preto nie je vonkoncom ľahká úloha – podobne je to aj so vzťahom ľudí k priestoru. Človek totiž je (cíti sa byť) spravidla súčasťou viacerých regionálnych spoločností (či už na jednej alebo viacerých geografických úrovniach). Samozrejme, rovnako ako spomedzi všetkých typov kolektívnych identít zohrávajú niektoré z nich v danom sociopriestorovom kontexte významnejšiu úlohu než iné (sú v danom čase a v danom priestore obvyklou platformou kategorizácie – napr. národná identita, rasová identita, náboženská identita), nájdeme aj medzi regionálnymi identitami také, ktoré ovplyvňujú životy ľudí viac než ostatné (z globálneho pohľadu je to dnes najmä štátna identita jednotlivca). Význam jednotlivých typov sociálnych identít sa samozrejme mení v čase (napr. náboženská identita človeka zohrávala v spoločenskom živote v stredoveku významnejšiu úlohu než dnes; byť plavovlasý a modrooký možno niečo znamenalo za 2. svetovej vojny na území kontinentálnej Európy, dnes je to však len okrajový aspekt našej identity) i v priestore (náboženská identita zohráva dôležitejšiu úlohu v živote človeka v Palestíne než v Českej republike, genderová identita v Iráne než v Kanade, rasová v Juhoafrickej republike ako v Brazílii a pod.) (Nikischer 2013a).

² Okrem toho, že sa ľudia simultánne identifikujú s viacerými regiónmi v rámci rôznych geografických mierok (štvrť, obec, subnárodný región, štát, Európa a pod.), často majú vybudovaný vzťah aj k niekoľkým regiónom jednej geografickej úrovne, resp. jedného rádu, typu. Táto situácia často nastáva napr. v prípade migrantov (priestorovo výrazne mobilných ľudí všeobecne) a u ľudí, ktorých predkovia žili v iných regiónoch, než žijú teraz oni sami. Formovanie regionálneho povedomia je teda späté s osobnou biografiou jednotlivca (Paasi 2002, Nikischer 2013b).

o jeho vnímaní regiónov ako sociálnych konštrukcií.³ Región je ako dynamická sociálna konštrukcia formovaný aktuálnym spoločenským diskurzom a priestorovo lokalizovanými praktikami, pričom je v rôznych sférach spoločenského života prezentovaný práve regionálnou symbolikou (Paasi 2002). Dôležitou skutočnosťou, ktorú treba mať na pamäti pri definícii regionálneho povedomia, je fakt, že regionálne povedomie je vždy naviazané na priestor na danom stupni inštitucionalizácie (iba priestor na danom stupni inštitucionalizácie, teda nie na nulovom, považujeme za región).⁴ Vzťah k priestoru všeobecne (bez ohľadu na jeho sociálnu organizáciu) je totiž definovaný ako širšie vymedzené *priestorové povedomie*, resp. priestorová identita jednotlivca (regionálne povedomie je tak iba jednou zo súčastí priestorovej identity človeka) (Nikischer 2013c).

Prvá dimenzia regionálnej identity, regionálne povedomie, je teda vyjadrením *vzťahu*. Druhá dimenzia, identita regiónu, je vyjadrením *akosti*. Predstavuje tie prírodné a kultúrne prvky regiónu (charakter regionálnej spoločnosti nevynímajúc), ktoré slúžia v spoločenskej praxi na odlišenie jedného regiónu od ostatných, a ktoré vo svojej kombinácii vyjadrujú jedinečnosť regiónu prostredníctvom významov im prisudzovaným (Paasi 2002, Nikischer 2013d). Identita regiónu teda predstavuje akúsi „osobnú identitu“ konkrétnej priestorovej jednotky na istom stupni inštitucionalizácie, táto „osobná identita“ regiónu je daná jedinečnou kombináciou prírodných a kultúrnych prvkov a ich špecifickou vzájomnou konfiguráciou (Nikischer 2013a). Samozrejme, každý región môže byť vnímaný v jednotlivých kútoch sveta rôznym spôsobom. S tým súvisí problematika imidžu regiónu, ktorý je pomerne výrazným spôsobom premenlivý v čase i v priestore. Paasi (1986) rozlišuje v rámci imidžu regiónu jeho imidž „zvnútra“ (obraz regiónu v očiach jeho obyvateľov) a imidž „zvonka“ (imidž, ktorý má región medzi ľuďmi nežijúcimi v regióne).

³ Región je v sociálno-konstruktivistickom poňatí jednotkou spoločenskej organizácie priestoru, t. j. spoločnosť (sociálny diskurz) rozdeľuje geografický priestor a prekladá ho hranicami, a to nielen fyzickými, ale aj symbolickými, ktorých dopad na delenie priestoru a spoločnosti možno považovať ešte za výraznejší. Spoločnosť kladie hranice, generuje významy, každý región je v očiach spoločnosti niečím iným, má svoj konkrétny spoločenský význam. Tento proces štruktúrovania priestoru spoločnosťou sa nevyhnutne odohráva pod silným vplyvom fyzicko-geografických atribútov životného prostredia spoločnosti, z čoho zákonite vyplýva aj existencia regiónov, ktorých identita (pozri druhú dimenziu regionálnej identity – *identitu regiónu*) je spätá predovšetkým s konkrétnymi fyzicko-geografickými štruktúrami (teda aj fyzicko-geografické regióny sú sociálnou konštrukciou, na rozdiel od objektívne existujúcich fyzických-geografických štruktúr – tie však nie sú regiónmi). Každý región je abstraktnou, sociálne konštruovanou entitou.

⁴ Miera inštitucionalizácie regiónu je vyjadrená stupňom rozvoja jeho priestorového, symbolického a inštitucionálneho tvaru a stupňom ich zakotvenia v širšom spoločenskom vedomí (pozri Paasi 1986).

Medzi oboma spomínanými dimenziami regionálnej identity existuje obojstranný vzťah – identity regiónov sú zároveň zdrojom i produktom regionálnych identít obyvateľstva (regionálneho povedomia) a opačne. Pri zmene identít regiónov dochádza k zmenám v regionálnom povedomí a naopak (Bourgeois, Bourgeois 2005; Del Biaggio 2010; Nikischer 2013c, 2013d). Jednoducho povedané, keď sa mení vzťah ľudí k regiónom, keď tento vzťah nekorešponduje so súčasnou organizáciou priestoru, mení sa charakter (akosť) daných jednotiek sociálnej organizácie priestoru – regiónov. Región je sociálna konštrukcia a jeho identitu formuje spoločnosť, ľudia. Preto, pokiaľ sa tí neidentifikujú so súčasnou identitou regiónu, skôr či neskôr sa táto identita zmení (zmena územného, symbolického, inštitucionálneho tvaru regiónu), bude transformovaná do inej podoby, alebo úplne zanikne (Nikischer 2013a)⁵. Reciprocita vzťahu regionálne povedomie – identita regiónu spočíva v tom, že identita regiónu zase predstavuje platformu priestorovej socializácie jednotlivca - na základe identít regiónov je formované regionálne povedomie (Paasi 2001, Nikischer 2013b).

Proces vzniku, zániku, resp. transformácie regiónu (proces zmeny v sociálnej organizácii priestoru) teda významne závisí od vzájomného vzťahu regionálneho povedomia a identity regiónu. Tento proces, ktorého výsledkom je akási „biografia“ regiónov, nazývame inštitucionalizáciou regiónov. Výskum inštitucionalizácie regiónov je tak výskumom ich vzniku, vývoja a zániku (resp. výskumom zvyšovania a znižovania ich spoločenského významu) ako sociálnych konštrukcií naviazaných na zdieľané kolektívne vedomie.

Na základe povahy vzťahu regionálne povedomie – identita regiónu v priebehu procesu inštitucionalizácie regiónu, rozlišujeme dve základné varianty vzniku regiónu. Pokiaľ dochádza k postupnej inštitucionalizácii regionálneho povedomia obyvateľstva⁶ (regionálne povedomie iniciuje vznik identity regiónu), hovoríme o vzniku regiónu „zdola“ (Nikischer 2013c). Takto vznikla napríklad väčšina národných štátov, vrátane Česka a Slovenska.

⁵ Príkladov zániku a menšej či väčšej transformácie pôvodných regionálnych identít a následného vzniku nových je nespočetné množstvo – stačí sa pozrieť na premeny politickej mapy sveta. Dochádza k zmenám symbolických tvarov regiónov (zmeny názvov, zmeny vlajok, textov hymien, uctievaných regionálnych osobností), k zmenám v územných (priestorových) tvaroch regiónov (rozpad regiónu na menšie regióny, spájanie regiónov, osamostatnenie sa časti regiónu, drobné zmeny hraníc regiónu atď.) a k zmenám inštitucionálnych tvarov regiónov (zmena politického usporiadania, existujúcich formálnych inštitúcií a pod.). Tieto zmeny sa nepretržite odohrávajú na všetkých geografických mierkach od lokálnej až po supranárodnú.

⁶ Počas prvotných štádií vzniku regiónu je vhodnejšie hovoriť o priestorovej sunáležitosti obyvateľstva než o regionálnom povedomí (pozri aj Del Biaggio 2010).

Slovičko „zdola“ má naznačiť skutočnosť, že identita takéhoto regiónu vznikla bez výraznejšieho zásahu „zhora“, teda bez zásahu politických elít.⁷ Vznikla odspodu, na základe postupnej inštitucionalizácie priestorovo lokalizovaných praktík, rutín, spôsobov života (resp. kultúry vlastnej obyvateľstvu žijúcemu v určitej oblasti všeobecne).

Pri vzniku regiónu „zhora“ je najprv určitým mocenským zásahom (politickým rozhodnutím) ustanovená identita regiónu, ktorá neskôr predstavuje platformu pre budovanie regionálneho povedomia obyvateľstva, to však v dobe ustanovenia identity regiónu neexistovalo (Del Biaggio 2010, Nikischer 2013c). Vznik „zhora“ je typický pre mnohé postkoloniálne krajiny, kde boli do jedného štátneho územia náhodne zoskupené častokrát až desiatky etník a jazykových skupín. Podobne vzniká aj množstvo administratívno-správnych subnárodných regiónov (napr. Trnavský samosprávny kraj), ktorých ustanovenie nenasleduje inštitucionalizovanú kultúru a často dochádza k spájaniu skupín ľudí s pôvodne rôznou regionálnou identitou do jedného regionálneho celku. Pri vzniku regiónu „zhora“ je budovanie jednotného regionálneho povedomia (ktoré by malo nasledovať po ustanovení identity regiónu) skutočnou výzvou. Táto misia sa často končí neúspechom – rozpadom či výraznou transformáciou regiónu následkom nízkej miery regionálneho povedomia obyvateľstva (pozri predošlý text).

Podobným prípadom vzniku regiónu „zhora“ je aj Európska únia – primárne vznikla zásahom zhora identita regiónu (názov, formálne inštitúcie, hranice, právny systém atď.) a dnes sme svedkami vytrvalej snahy o budovanie európskeho povedomia medzi obyvateľmi jednotlivých krajín EÚ (Nikischer 2013a). Samozrejme, identita EÚ do istej miery nadviazala na existenciu nejasej identity Európy (aj keď tá nebola nikdy jasne zadefinovaná, slovo „Európa“ malo a aj má mnoho významov) a určitého existujúceho európskeho povedomia stopového charakteru – toto povedomie však predstavovalo vzťah k úplne inému regiónu (k akejsi ťažko zadefinovateľnej „Európe“) s odlišnou identitou (Nikischer 2013e).

⁷ Samozrejme, aj v prípade regiónov vznikajúcich „zdola“ často dochádza k určitým zásahom „zhora“, tie sú typickým sprievodným javom pri prechode regiónu na vyšší stupeň inštitucionalizácie. Avšak tento prechod je podmienený už existujúcim regionálnym povedomím obyvateľstva – ide teda o kontinuálny vývoj (postupnú inštitucionalizáciu) jedného regiónu, kde politické rozhodnutie región iba posúva na vyšší stupeň inštitucionalizácie, nevytvára však samotnú identitu regiónu (nanajvýš prispieva k jej kvalitatívnej zmene, k čiastočnej transformácii). Príkladom môže byť vznik štátu z pôvodne autonómneho územia, osamostatnenie časti obce podmienené referendum, alebo priradenie administratívno-správnych funkcií kultúrnemu regiónu, ktorý ich predtým nemal.

Pokiaľ je sledovaným regiónom štát, môžeme varianty vzniku „zdola“ a „zhora“ vnímať aj ako vývoj od „národa k štátu“ (vznik zdola) a od „štátu k národu“ (vznik zhora) (Habermas 1998, Nikischer 2013c).

V rámci procesu inštitucionalizácie rozoznáva Paasi (1986, 2002, 2009) štyri základné fázy, ktorých poradie nie je pevne dané. Dovolím si tvrdiť, že vo väčšine prípadov prebiehajú simultánne. V prvej fáze inštitucionalizácie regiónu dochádza k formovaniu jeho *priestorového tvaru*, počas ktorého vznikajú v rôznych oblastiach spoločenského života hranice, odlišujúce daný región od ostatných regiónov. Región sa počas tejto fázy stáva identifikovateľnou územnou jednotkou v rámci priestorovej štruktúry (Paasi 1986, 2002; Raagmaa 2002). V ďalšej fáze inštitucionalizácie regiónu dochádza k utváraniu jeho *symbolického tvaru*, pomocou ktorého región manifestuje sám seba v ekonomickej, politickej, mediálnej či kultúrnej sfére (Paasi 2002). Najdôležitejším symbolom každého regiónu je jeho názov (Simon, Huigen, Groote 2010; Nikischer 2013b), regionálna symbolika však môže mať rôznorodý materiálny charakter (napr. výrazné krajinné prvky, spektakulárne budovy, pamätníky). Podobne ju môžu predstavovať aj ľudské bytosti (známi speváci, spisovatelia, hrdinovia, politici atď.) či kultúrne špecifiká (gastronomické špeciality, folklórne tance, rôzne spoločenské podujatia a pod.) (Raagmaa 2002, Nikischer 2013f).

Tretou fázou inštitucionalizácie regiónu je utváranie jeho inštitucionálneho tvaru, ktorý pomáha udržiavať jeho symbolický a priestorový tvar (Paasi 2002). Inštitucionálna základňa regiónu je teda akýmsi údržbárom jeho regionálnej identity, reprodukuje ju v čase (Nikischer 2013f). Rozoznávame formálne (napr. regionálne médiá, školy, kluby, úrady) a neformálne inštitúcie (praktiky, procedúry, rutiny, priateľstvá, životné štýly atď.) (Raagmaa 2002). V poslednej fáze inštitucionalizácie regiónu dochádza k jeho *zakotveniu v priestorových štruktúrach a širšom vedomí obyvateľstva* (Paasi 1986), región sa stáva známym, spoločensky významným, nadobúda výraznejší imidž.

Niekedy dochádza k nepochopeniu (aj zo strany kolegov – akademikov) zamerania výskumu regionálnych identít. Preto by som na záver v skratke rád poznamenal, že výskumník, ktorý sa zaoberá výskumom regionálnych identít, skúma regióny, skúma ich ako celok, ako jedinečné entity, ktoré predstavujú jednotky priestorovej organizácie spoločnosti a sú súčasťou organizácie spoločnosti ako takej. Zaujíma ho organizácia spoločnosti do jednotlivých regionálnych štruktúr, spoločenský význam konkrétnych regiónov, ich postavenie v spoločnosti a ich imidž. Podobne sa venuje miere

inštitucionalizácie regiónov (ich spoločenskej relevancii), zaujíma ho priebeh procesu inštitucionalizácie (t. j. život, „biografia“ regiónov) konkrétnych regiónov. V neposlednom rade sleduje vzťah obyvateľov k jednotlivým regiónom (regionálne povedomie) a proces identifikácie s regiónom, prejavy regionálnej identity obyvateľstva v spoločenskom živote. Problematika regionálnej identity je naozaj široká a predstavuje nevyčerpatelnú studňu výskumných otázok.

Článok vznikol v rámci projektu ISSP 2013 - Národná identita III (LG12023), ktorý podporilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, s podporou grantu GA UK Regionální identita v slovensko-polském pohraničí (č. 587712) a grantu GA ČR Formování územních identit v oblastech intenzivně přeměněnou krajinou: příklad severozápadních Čech (č. P404/12/1112).

Bibliografia

- BOURGEOIS, D., BOURGEOIS, Y.: 2005. *Territory, Institutions and National Identity: The Case of Acadians in Greater Moncton, Canada*. In : *Urban Studies*, roč. 42, č. 7, s. 1123 - 1138. ISSN 0042-0980.
- CARL, J.: 2003. *European Integration and Multiple Identities: Changing Allegiances in Post-Devolution UK?*. In : *Perspectives on European Politics and Society*, roč. 4, č. 3, s. 475 - 500. ISSN 1568-0258.
- DEL BIAGGIO, C.: 2010. *Theoretical reflection on the making of the Alpineregion. The role of transnational networks of local actors on regional identity and institutionalization*. In : *Fennia*, roč. 188, č. 1, s. 137-148. ISSN 0015-0010.
- HABERMAS, J.: 1998. *The Inclusion of the Other. Studies in Political Theory*. Cambridge : MIT Press, 300 s. ISBN 0-262-58186-8.
- JENKINS, R.: 2008. *Social Identity*. New York: Routledge, 246 s. ISBN 978-0-415-44849-9.
- JONES, S. R., KIM, Y. CH., SKENDALL, K. C.: 2012. *(Re-) Framing Authenticity: Considering Multiple Social Identities Using Autoethnographic and Intersectional Approaches*. In : *The Journal of Higher Education*, roč. 83, č. 5, s. 698 - 723. ISSN 1538-4640.

- MARTIN, D. C.: 1995. *The choices of identity*. In : *Social Identities*, roč. 1, č. 1, s. 5-20. ISSN 1363-0296.
- NIKISCHER, R.: 2013a. *Regionálna identita v oblastiach severného Slovenska*. Teoreticko-metodologická rozprava k dizertačnej práci. Rukopis. Praha : PČF UK, 39 s.
- NIKISCHER, R.: 2013b. *Miera regionálneho povedomia obyvateľov na základe analýzy písaných identít na sociálnej sieti: príklad severného Slovenska*. Rukopis.
- NIKISCHER, R.: 2013c. *Formovanie teritoriálnej identity Čechov a Slovákov*. In : *Mladá veda*, roč. 1, č. 2, s. 10 - 23. ISSN 1339-3189.
- NIKISCHER, R.: 2013d. *Teritoriálna identita obyvateľov Česka a Slovenska*. In : *Geografie*, roč. 118, č. 3, s. 243 - 264. ISSN 1212-0014.
- NIKISCHER, R.: 2013e. *Komponenty európskej identity a jej priestorová diferenciácia: analýza členských krajín Európskej únie*. Rukopis.
- NIKISCHER, R.: 2013f. *Regionálna identita ako faktor rozvoja destinácie cestovného ruchu*. In : Jeřábek, T., Trunečková, P. (eds): *Regionální rozvoj cestovního ruchu, hotelnictví a gastronomie. Sborník příspěvků z šesté mezinárodní konference*. Brno : Vysoká škola obchodní a hotelová, s. 300 - 313. ISBN 978-80-87300-42-8.
- PAASI, A.: 1986. *The institutionalization of regions: a theoretical framework for understanding the emergence of regions and the constitution of regional identity*. In : *Fennia*, roč. 164, č. 1, s. 105 – 146. ISSN 0015-0010.
- PAASI, A.: 2001. *Europe as a social process and discourse: considerations of place, boundaries and identity*. In: *European Urban and Regional Studies*, roč. 8, č. 1, s. 7 - 28. ISSN 1461-7145.
- PAASI, A.: 2002. *Bounded spaces in the mobile world: deconstructing regional identity*. In: *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, roč. 93, č. 2, s. 137 - 148. ISSN 0040-747X.
- PAASI, A.: 2009. *The resurgence of the region and regional identity: theoretical perspectives and empirical observations on regional dynamics in Europe*. In : *Review of International Studies*, roč. 35, č. S1, s. 121 - 146. ISSN 0260-2105.

- RAAGMAA, G.: 2002. *Regional identity in regional development and planning*. In : *European Planning Studies*, roč. 10, č. 1, s. 55 - 76. ISSN 0965-4313.
- SIMON, C., HUIGEN, P., GROOTE, P.: 2010. *Analysing Regional Identities in the Netherlands*. In: *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, roč. 101, č. 4, s. 409 – 421. ISSN 0040-747X.
- VERKUYTEN, M., THIJIS, J., STEVENS, G.: 2012. *Multiple Identities and Religious Transmission: A Study Among Moroccan-Dutch Muslim Adolescents and Their Parents*. In: *Child development*, roč. 83, č. 5, s. 1577 – 1590. ISSN 1467-8624.

Recenzent: doc. RNDr. Branislav Nižnanský, CSc.